

Dramatický obor

Charakteristika

Dramatický obor vede žáky k porozumění dramatickému umění ve všech jeho tradičních i současných formách (divadlo, rozhlas, film, televize, počítačová tvorba) a k uvědomělému ovládnutí všech výrazových prostředků dramatického umění, zejména hlasu a těla jako základních prostředků komunikace a dramatického výrazu.

Dramatický obor se zaměřuje na oblast inscenační tvorby ve všech jejích složkách a seznamuje žáky s tvůrčím procesem od volby tématu a námětu přes vytváření dramaturgicko-režijní koncepce včetně scénografického pojetí a scénické hudby až k výstavbě jednotlivých situací a tvorbě postav. V oblasti recepcce a reflexe dramatického umění jsou žáci seznamováni s klíčovými etapami ve vývoji divadla a se současnými druhy a žánry dramatického umění. Recepce a reflexe je úzce spojena s inscenační praxí.

Doplňující vzdělávací obor přispívá k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- užívání základních výrazových prostředků dramatického umění, lidského hlasu a lidského těla a lidského jednání k vyjadřování jevů, vztahů, prožitků, emocí, představ, myšlenek, názorů a postojů a k rozvíjení, zdokonalování a kultivování vlastních hlasových a pohybových dovedností a k jejich adekvátnímu užívání v situacích dramatické tvorby a v běžných životních situacích
- využívání herního jednání a jevištního jednání jako příležitosti k hledání a prověřování způsobů řešení problémů a konfliktů a sdělování o nich a chápání dramatického umění jako zobrazování konfliktů a jejich řešení v současnosti i minulosti, v různých sociálních skupinách, etnikách a národech
- k aktivnímu podílení se na procesu společné inscenační tvorby (dramaturgie, tvorba textu, režie, scénografie, scénická hudba, herecká tvorba), k uvědomování si a rozvíjení vlastních schopností a jejich uplatňování v týmové práci

Vzdělávací obsah:

DRAMATICKÁ A INSCENAČNÍ TVORBA

Očekávané výstupy

žák

- *vědomě užívá základní dramatické výrazové prostředky – hlas a tělo, rozvíjí je a zdokonaluje po technické i estetické stránce a používá je adekvátně situaci v běžné komunikaci i v situacích divadelní tvorby a v komunikaci s diváky*
- *využívá jednání v herní situaci jako prostředek k získávání zkušenosti s herními pravidly, s řešením problému a konfliktu, s herními rolami a postavami a motivacemi jejich jednání; přistupuje k jednání v herní situaci a improvizaci jako k příležitosti ke zkoumání a vytváření jevištních postav a situací*
- *vytváří inscenační tvar za účelem sdělení tématu prostředky verbální a neverbální komunikace v propojení s dalšími výrazovými prostředky (výtvarnými a hudebními); pracuje s nimi v rovině jevištního znaku, symbolu a metafory*
- *přistupuje k dramatickému nebo literárnímu textu jako k východisku pro*

vlastní inscenační tvorbu, nachází v něm témata vhodná pro zpracování do dramatického tvaru; rozlišuje druhy dramatických situací, postav a konfliktů, postihuje tematickou strukturu díla

- *angažuje se při tvorbě inscenace podle svých schopností a zájmů v některé její složce (dramaturgie, režie, scénografie, scénický zvuk a hudba, herecká tvorba) a současně přijímá zodpovědnost za inscenaci jako výsledek procesu společné tvorby*
- *prostřednictvím inscenace komunikuje s diváky při konkrétním divadelním představení*
- *experimentuje s výrazovými prostředky divadla a dalších druhů dramatického umění (videotvorba) při realizaci vlastních tvůrčích projektů*

Učivo

Obsahem výuky je experimentování v rámci herních situací (schopnost dramaticky jednat v herní situaci a přijaté herní roli nebo postavě) a tvorba jevištních situací a postav. Žák rozvíjí systematicky hlas a tělo jako prostředky komunikace i jako prostředky dramatického výrazu. Seznamuje se se všemi složkami tvorby inscenace (dramaturgie, režie, scénografie, scénický zvuk a hudba, světlo) a využívá je ve vlastní inscenační tvorbě. Herecká tvorba je pojímána jako součást inscenační tvorby, jako způsob komunikace s diváky a jako prostředek k rozvíjení osobních komunikačních dovedností.

- herní jednání jako princip rozvíjení a experimentování s výrazovými dramatickými prostředky a prostor pro tvorbu jevištní postavy
- dramaturgicko-režijní postupy v inscenační tvorbě
- herecká tvorba

téma a námět

východisko pro dramatické jednání, práce s dramatickým textem, dramatizace literární předlohy, tvorba autorského textu

situace

dramatická situace, herní a jevištní situace, jednání v situaci a jeho směřování, ohnisko situace

postava

dramatická postava, herní a jevištní postava, herecká postava, složky herecké postavy (role, hra a individualita)

konflikt

typy konfliktů, dramatický konflikt, způsoby řešení konfliktu, funkce konfliktu v dramatickém tvaru

děj a fabule

dramatický děj a fabule, montážní princip

DRAMATICKÉ UMĚNÍ

Očekávané výstupy

žák

- *rozlišuje a uvede charakteristické rysy historických divadelních kultur, chápe společenský význam a funkci divadla a důvody vzniku a proměny divadelních forem*
- *rozlišuje druhy a žánry dramatického umění, postihuje jejich specifiku na základě znalosti charakteristického užití divadelního jazyka a výrazových prostředků dramatického umění*
- *aktivně vyhledává kontakty s dramatickým uměním, nachází vztah s aktuálními a historickými formami dramatického umění i s projevy dramatické kultury*
- *vnímá dramatické dílo jako celek, na základě rozkrytí obsahové a tematické struktury díla a způsobu využití výrazových prostředků*

dramatického umění charakterizuje funkčnost jeho jednotlivých složek, uplatňuje při recepci a reflexi dramatického díla kritéria estetická i etická

- *zapojuje se podle svých možností a zájmu do procesu tvorby v oblasti dramatického umění (amatérské soubory, tvůrčí dílny, semináře, kurzy, přehlídky, festivaly), uplatňuje ve vlastní tvorbě vyjadřovací prostředky současného dramatického umění*

Učivo

Obsahem výuky je vytváření aktivního vztahu k dramatickému umění. Žák se seznamuje s funkcí a postavením divadla v různých historických etapách s důrazem na umění od konce 19. století do současnosti a na současné druhy dramatického umění (rozhlas, film, televize, video). Vlastním experimentováním s dramatickými díly objevuje specifiku divadelního jazyka. Rozlišuje základní dramatické druhy a žánry v souvislosti s charakteristickými výrazovými dramatickými prostředky, které využívají. Chápe principy divadelní komunikace z pozice tvůrce i diváka.

- dramatické umění v historickém a sociokulturním kontextu
- charakteristické rysy divadelního jazyka
- dramatické druhy a žánry

zrození divadla

divadlo a rituál – hudba, pohyb a tanec jako komunikační prostředek magické síly; vznik mýtu; estetizace rituálu – divadelní prvky v rituálu; divadlo a epos – dramatické prvky ve vyprávění

divadlo a maska

funkce masky v divadle; antické divadlo – tragédie a komedie; commedia del'arte – herecké typy

předloha divadelní inscenace

téma, námět, dramatický text; libreto, scénář; příběh; výstavba dramatického textu – Aristoteles

divadlo jako komunikace

epika jako zpráva o situaci versus drama jako obraz (zobrazení) situace; vnější a vnitřní komunikační kanál (komunikace herec a divák, komunikace mezi postavami mezi sebou)

vyjadřovací a komunikační prostředky divadla

verbální a nonverbální prostředky; herec; výtvarné prostředky (scénografie, světlo); scénická hudba a zvuk; režie jako hlavní integrační složka v moderním divadle

divadlo a jazyk

jazyková stylizace – dramatický verš a jeho funkce; alžbětinské divadlo – Shakespeare; klasicismus

divadelní prostor

amfiteátr, aréna (antické divadlo, moderní divadlo); jeviště commedia del'arte, alžbětinská scéna (renesance); kukátkový divadelní prostor – iluzivnost (baroko); otevřené jeviště; ulice jako jeviště (pouliční divadlo, performance)

mimoevropské divadelní kultury (Asie, Afrika, Amerika)

odlišné prvky stylizace, tendence k silnému důrazu na výtvarné a pohybové složky divadla

divadlo a epika

epizace dramatu (montáž, zcizování – Brecht)

reforma divadla

„zdivadelňování“ divadla – vizualizace; oslabení významu dramatického textu jako hlavní složky divadelní inscenace – posilování tendence mimojazykového sdělování; Artaud, Living Theatre, Grotowski, Brook, Boal, Lecoq, multikulturalita divadla – míšení a prolínání vlivu různých kultur v divadelních artefaktech

hudební divadlo

opera; balet; hra se zpěvy, opereta; muzikál

divadlo „bez herce“

loutkové divadlo, stínové divadlo, černé divadlo

film a televize

divadlo versus film a televize; divadlo ve filmu a televizi, specifika filmové a televizní komunikace; filmový jazyk (střih, montáž); televize jako sdělovací médium versus televize jako umění a zábava

mediální umění

technika jako prostředek uměleckého vyjadřování; audiovizuální projekty, internet